

WAARDZEGGER

WINTER 2024

met o.a. in dit nummer:

- Bomenkap in het Bos van Los...
- Bijzonder dichtbij (3)
- Interview met **Wilco Molendijk**
- Paddenstoelenpracht
- De invasieve exoten
- Hof van Moerkerken
- Oekraïne en de heemtuin
- Opgeknapt terras NBC
- Basiscursus Natuurfotografie
- NLC komt weer tot bloei!
- En nog veel meer...

Colofon

Waardzegger is een uitgave van Hoekschewaards Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Versijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454
 Jaargang 17 nr. 4, oplage: 1750
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik worden aangewend, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwil.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888
 Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwil.nl
 Openingstijden:
 Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Het NLC is niet regulier geopend, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Theo Schuurmans (voorzitter@hwil.nl)
 Aad Bruijnzeel (secretariaat@hwil.nl)
 Peter Vos (penningmeester@hwil.nl)
www.hwil.nl

Redactie media-team HWL
waardzegger@hwil.nl

Samenstelling & vormgeving Piet Schram

Tekstcorrectie Marcus Dekker

Verzending/verspreiding Ruud Horijon

Aanleveren kopij: per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel.

De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.
Vorbereiding verzending
 HWWerkt!

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>

 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Voor de derde keer in enkele jaren tijd worden de trottoirs opgelegd; weer een bos glasvezelkabels erin! Ik vraag me dan af: waarom niet in één keer een buis, of voor mijn part een aantal buizen, de grond in, met genoeg capaciteit om de komende decennia naar believen kabels door te trekken? Recent liep ik langs zo'n 'opgraving'. Ditmaal bleek het echter van het nieuwe energiekabelnetwerk. Ik bleef even geïnteresseerd stilstaan bij een gat om naar een knoppunt van kabels te kijken. "Mooi hè, meneer!" klonk het achter me. Omkijkend keek ik naar een vrolijke medelander, met een gele veiligheidshelm op het hoofd. "Zeker, ik vind het interessant", antwoordde ik naar waarheid, met mijn technische achtergrond. "Vind je het leuk werk?", vroeg ik hem vervolgens. "Ik wel! Wat is er nu mooier dan Nederland duurzamer te maken!", antwoordde hij enthousiast. Mijn dag kon niet meer stuk.

Het nieuwe energiekabelnetwerk, om grote energieverbruikers te voorzien, wordt niet alleen ingegraven maar op vele plaatsen ook *geboord*! Zo zag ik een tijd terug, tijdens een rondje Binnenmaas, dat er geboord werd *onder de Binnenmaas door*, ter hoogte van de Vrouwehuisjesweg, naar het Oudeland van Strijen, nabij de Groeneweg!! De reden ontgaat me, misschien dat iemand me dat nu eens kan uitlegen...

Wat staat ons te wachten in deze Waardzegger?

Een opsomming. Allereerst het derde deel van Beheer, met ditmaal drie 'pareltjes' beschreven in het westen van de Hoeksche Waard, die HWL in beheer heeft. Vervolgens een bijdrage van de Roofvogelwerkgroep over de bomenkaping en de gevolgen daarvan in het Bos van Los. Marianne zocht nieuw bestuurslid Wilco Molendijk op voor een interview. Dan een mooi verslag van de werkgroep Paddenstoelen, die op bezoek ging in het Limburgse Posterholt. De werkgroep Planten geeft een opsomming van plantensoorten en dieren die niet van nature thuishoren in de Hoeksche Waard en Jan heeft weer een schitterende aquarel 'op zijn ezel'. De Natuurfotowerkgroep bespreekt twee van hun bijzondere opnamen op hun middenpagina en kondigt verder in dit blad de cursus Natuurfotografie aan. In het rijtje van historische hereboerderijen ditmaal Het Hof van Moerkerken. Martijn had een bijzondere ontmoeting in de heemtuin die hij met ons wil delen. Het verhaal van de mus en de muis is geen verhaaltje voor bij de kerstboom, maar wel uit het leven gegrepen. Ditmaal van beide bezoekerscentra een artikel: bij het NBC is het terras vernieuwd en in het NLC heeft het interieur een informatieveremake gekregen, met dank aan de vele vrijwilligers die dit allemaal realiseerden. En we besluiten zoals altijd met een bijdrage van HW Zoemt en Water Natuurlijk.

Ter afsluiting jullie speciale aandacht voor de gezamenlijke oproep van de ledenadministratie en de penningmeester: *geef uw keuze door!*

Namens het media-team fijne feestdagen en veel leesplezier!

Foto voorpagina:

Zuiddijk in de sneeuw, Maasdam
 El van Rookhuizen

Piet

Van de voorzitter...

Het is midden november nu ik mijn spreekwoordelijke pen aan dit papier toevertrouw.

Ik sta op het punt met een vooruitblik een terugblik te schrijven, want u leest dit pas medio december. Weinig toekomstige zaken liggen vast als ware zij voorbestemd. Toch weten we dat, ijs en weder dienende, Leo Blokhuis rond half december al enkele dagen op de buis is met zijn Top 2000. Maar behoudens alle ogenschijnlijk voorbestemde gebeurtenissen weten we slechts met behulp van een kristallen bol iets zinnigs te zeggen over de toekomst. Geruststellend is dat zelfs op het moment van schrijven het grootste deel van het jaar achter ons ligt. En wat een jaar was het!

Op persoonlijk niveau kan ik wel zeggen dat mijn proeftijd als voorzitter erop zit. Ik heb mijzelf ruim een jaar gegeven om de kneepjes van het ambt onder de knie te krijgen. Ik leer nog elke dag. De schoenen van sommige voorgangers waren lastig te vullen, maar ik ben ervan overtuigd dat we goed bezig zijn met het huidige bestuur.

Het vorig jaar, 2023, is qua impact op de samenleving moeilijk te evenaren. Die agenda leek permanent gevuld met grootse evenementen en bezigheden. Wellicht oogt 2024 minder spectaculair. Toch herpakt Hoekschewaards Landschap zich, misschien ongezien, na jaren van onzekerheid en pandemie. Veel activiteiten hebben te weinig aandacht gekregen in de voorbije jaren. Jeugdeducatie draait weer volop, zodat 6500 basisschoolkinderen per jaar natuur- en milieuonderwijs krijgen in onze centra. Maar ook op de scholen zelf worden bijvoorbeeld schoolpleinen steeds vaker ‘vergroend’ door HWL-vrijwilligers en medewerkers. Elk jaar knotten onze vrijwilligers ontelbare wilgen en onderhoudt onze afdeling beheer eigen terreinen en gronden van derden zoals Gemeente en Waterschap.

Onderzoek excursies naar vogels, vissen, planten, zoogdieren, paddenstoelen en insecten droegen bij

aan de kennis van de biodiversiteit van de Hoeksche Waard. Ook dit jaar verscheen er weer een publicatie die ertoe doet, met het zandhommel verslag van Gert Huijzers.

In het kader van publicaties valt er ieder kwartaal een goed vormgegeven Waardzegger bij alle leden in de bus. Onze centra kregen een facelift. Vrijwilligers werkten hard aan de renovatie van het terras van Klein Profijt. De inrichting van NLC ging op de schop. Vrijwilligers en medewerkers bemanden de centra vol passie en overgave. De maandelijkse lezingen (voor nu nog enkel) op het NLC waren nooit eerder zo succesvol. De gemiddelde opkomst bedraagt rond de 50 bezoekers, met uitschieters naar 90 of meer.

Sinds de ALV van jongstleden oktober hebben we er een erelid bij met de benoeming van Jan Prince. Hoekschewaards Landschap herpakt zijn positie als ‘het’ kenniscentrum van de Hoeksche Waard. Oude waarden worden opnieuw afgestoft en hergeïnstalleerd. Het zakelijke fundament onder de vereniging wordt gerenoveerd en naar hedendaagse eisen getoetst. Statuten, reglementen en verzekeringen worden tegen het licht gehouden. We krijgen een nieuw ledenstelsel, zodat we onze contributies, donaties en andere verantwoordelijkheden beter kunnen administreren.

Kortom, er is in jaren niet zoveel inzet getoond door leden, vrijwilligers, medewerkers en bestuursleden. En hoewel de jaarlijkse overloop weer een groot succes was, moet ik toegeven dat onze recreatieve excursies slechts mondjesmaat op gang komen. Daarom de steeds terugkerende vraag om hulp. Het is geen geheim dat het bestuur de vereniging ziet als platte organisatie. Daarom ook is het DB bijna elke donderdag op Klein Profijt om te sparren met leden en geïnteresseerden.

Meld je wel even aan op voorzitter@hw.nl om teleurstelling te voorkomen.

inhoudsopgave

• Redactioneel	2
• Van de voorzitter	3
• Bijzonder dichtbij (3)	4-5
• Bomenkap Bos van Los...	6-7
• Interview Wilco Molendijk	8-9
• Paddenstoelenpracht	10-11
• De Invasieve exoten	12
• Gewoon bijzonder...	13
• Natuur centraal	14-15
• Hof van Moerkerken	16-17
• Oekraïne en de heemtuin	18
• Opgeknapt terras NBC	19
• Basiscursus fotografie	20
• Huismus en ‘huis’muis	21
• Contributieverhoging	22
• NLC komt weer tot bloei!	23
• Bomen hub in werking	24
• Neonics	25
• Prikbord en adverteerders	26
• Adverteerders	27
• Adverteerders	28

Theo(dorus) Schuurmans

Bijzonder dichtbij (3)

3 natuurgebieden in het westen van de Hoeksche Waard

illustraties: Merel Nelemans

Noord, Oost, Zuid, West

Dit jaar gaat HWL vier thema's bij langs: Noord, Oost, Zuid en West. Daar sluit terreinbeheer bij HWL uitstekend op aan! Onze terreinen zijn namelijk in alle delen van het eiland te vinden. In deze rubriek 'Bijzonder dichtbij' duiken we dieper in de natuurgebieden van elke windhoek in de Hoeksche Waard.

Door: Chiel Visser

In het vierde kwartaal verkennen we in dit artikel het westelijke deel van de Hoeksche Waard. De Heemtuin komt allereerst aan bod. Daarna duiken we in het Bosje bij de haven van Goudswaard. Tot slot nemen we je mee naar het wilde westen, de Westdijk!

De Heemtuin

Sinds de aanleg van de Heemtuin in de jaren '70 wordt dit terrein beheerd door HWL. Waar de tuin vroeger nog grotendeels buiten het dorp lag, ligt hij inmiddels midden in een woonwijk en is hij getransformeerd tot het Heempark. Het terrein biedt een variatie aan elementen: vijvers, een veenmoeras, knotwilgen, fruitbomen, struiken, bodembedekkers en inmiddels ook imposante, volwassen bomen.

Helaas heeft zich de laatste jaren ook de reuzenberenklauw gevestigd, een invasieve plantensoort die tot wel vier meter hoog kan worden. Wij houden deze plant in toom door hem met zeis en spade te bestrijden. Hoewel de reuzenberenklauw voor insecten een waardevolle voedselbron is, vormt het sap voor mensen en huisdieren een risico op brandwonden.

De Heemtuin is een van de weinige plekken waar nog veel stinzenflora voorkomt – planten die oorspronkelijk op landgoederen groeiden. De planten zijn hier naartoe gebracht, ter herinnering aan het vroegere buitenverblijf van de ambachtsheer van Piershil. Een geurend voorbeeld is de daslook, en een opvallend gekleurde soort is de kievitsbloem. Het is leuk om er een rondje te wandelen en de soorten te bewonderen!

Het Bosje bij de haven van Goudswaard

Een van de weinige bosgebieden waar de natuur echt haar gang kan gaan. 's Winters staat het bos soms volledig onder water bij hoge waterstanden in het Spui, terwijl de grond in de zomer keihard en kurkdroog kan worden. Specifieke insectensoorten blijken goed te gedijen onder deze wisselende omstandigheden. Voor wie zijn kennis van insecten wil bijspijkeren, is dit één van de toplocaties in de Hoeksche Waard! Opvallend genoeg worden hier soorten waargenomen die elders in de Hoeksche Waard niet voorkomen. Een bijzonder voorbeeld hiervan is de zeldzame kielstaartkegelbij.

(De wilde) Westdijk

Een plek waar kruiden tussen de stenen door de grond uit barsten! Aan de buitendijkse zijde heeft de natuurlijke successie al vijf jaar lang vrij spel op een smalle strook van slechts drie meter gras. Dit jaar bloeit het echt bitterkruid hier volop, en ook de opvallende grote kaardenbol is in grote aantallen te vinden – een belangrijke voedselbron voor vogels. Zelfs de Koninginnenpage laat de Westdijk niet links liggen, dankzij de twee meter hoge venkel die hier groeit en dienstdoet als waardplant. Wist je dat venkel eetbaar is? Het heeft een zachte anijssmaak. Ook het oranje zandooje voelt zich thuis op de warme stenen. De Westdijk vormt zo een belangrijk lijnvormig element in het landschap voor allerlei insecten, waaronder de zeldzame zandhommel. Aan de binnendijkse zijde wordt er maatwerk geleverd voor insecten, eind juni en in september kun je de golvende maai-patronen zien. Een deel van de begroeiing blijft staan, terwijl een ander deel wordt gemaaid en afgevoerd – een zorgvuldig evenwicht om de biodiversiteit te bevorderen.

TIP: Bezoek de gebieden op de fiets. Deze gebieden zijn te bereiken via **Fietsroute West** (te downloaden via www.hwl.nl of te koop bij onze bezoekerscentra).

*

Erelidmaatschap voor Jan Prince

Op de ALV van 17 november jl. werd *Jan Prince* benoemd als erelid van de vereniging.

Jan kreeg deze benoeming voor de vele inspanningen en prestaties die hij de afgelopen decennia heeft geleverd voor HWL. Dit was voor Jan een volledige verrassing.

Het erelidmaatschap wordt bij HWL slechts bij hoge uitzondering verleend. Jan is de tweede persoon in de 51-jarige geschiedenis van de vereniging die deze eer kreeg.

Op de ALV werd in toespraken van Martijn Verweijen en Theo Schuurmans de vele kwaliteiten en verdiensten van Jan geroemd. Naast bloemen en veel felicitaties ontving Jan een speciale aflevering van de Waardzegger, die geheel aan Jan was gewijd.

Kapwerkzaamheden in het Bos van Los...

Overtredingen en ecologische impact

Tekst en foto's: Dirk Goudswaard, Roofvogelwerkgroep

Recentelijk heeft het "Bos van Los" bij Nieuwendijk te maken gehad met ingrijpende kapwerkzaamheden, die in strijd zijn met de wet. Dit bos, onderdeel van Natuur Netwerken Nederland, herbergt diverse beschermde soorten en actieve roofvogel territoria. HWL heeft i.s.m. NMZH (Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland) een handhavingsverzoek ingediend, dat zich niet alleen richt op het overtreden van de natuurwetgeving, maar ook wijst op de onvolledigheid van het ecologische onderzoek dat vooraf aan de kapwerkzaamheden is uitgevoerd.

Kapwerkzaamheden

De eigenaar van het bos kreeg afgelopen zomer goedkeuring voor het kappen van bomen t.b.v. het aanleggen van een toegangsweg. Vervolgens werd een grotere oppervlakte gerooid dan was gemeld. Daarnaast werden nog dik 2 hectare zonder melding of vergunning gekapt. Ook een rij hoge populieren is gekapt, terwijl dit niet zou gebeuren. Hierbij werd ook het gebied rondom een actief buizerdnest getroffen. De afgelopen drie jaar heeft de Roofvogelwerkgroep hier 10 jongen uit zien vliegen, een succesvol buizerdnest. Er werden bomen gekapt op slechts 13 meter afstand van het nest. Dit is naar onze mening in strijd met de wet, die vereist dat het leefgebied van beschermde diersoorten zoals de buizerd in stand wordt gehouden. De werkzaamheden zijn vanwege de excessieve kap door de Omgevingsdienst Zuid-Holland-Zuid (OZHZ) stilgelegd, de eigenaar heeft een formele waarschuwing ontvangen en is bovendien de plicht opgelegd om ruim 3 hectare bos te herplanteren op een andere locatie. Op de verstoring van het buizerdnest werd door OZHZ geen enkele actie genomen, waarop wij een verzoek tot handhaving hebben ingediend.

Het buizerdnest is beschermd onder de wet, die stelt dat niet alleen het nest zelf, maar ook de zoge-

Het betreffende buizerdnest met, bijna direct eronder, de gekapte bomen...

naamde functionele leefomgeving waar de vogels jagen, rusten, voortplanten en de jongen leren vliegen, beschermd moeten worden. De kap van bomen vlak bij het nest heeft deze leefomgeving verstoord, wat schadelijk is voor het overleven van de soort op deze plaats. De in het kader van de kap ingehuurde onderzoekende ecooloog heeft deze beschermde zone niet goed in kaart gebracht.

Door ons geraadpleegde deskundigen van Sovon en Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN) hebben kritiek geuit op de gebruikte afstanden en de werkwijze van de ecooloog. Volgens hun onderzoek is een minimale bufferzone van 50, of in sommige gevallen zelfs 75 meter of meer, essentieel.

Geschiedenis

Er was rond Nieuwendijk vroeger ca. 100 hectare populierenbos. Telkens werd er een stuk gekapt met gebruikmaking van de term “voldoende alternatieve nestmogelijkheid” en de plicht tot herplanting, ook al was dat 40 km verderop. Totdat het Bos van Los met een oppervlak van 20 hectare nog over was, waarvan nu ook weer een kwart wordt gekapt, deze keer met het argument dat dit deel “niet essentieel voor het foerageren van de buizerd is”.

De betrokken bewoners hebben al jarenlang met steun van veel anderen actie gevoerd voor behoud. Oplossingen waren binnen handbereik, maar door politieke tegenvallers is het uiteindelijk nog niet gelukt. Bewoners en sympathisanten waren met een flink aantal demonstranten op 8 oktober naar de gemeenteraad gekomen. In deze vergadering waar het bos op de agenda stond, heeft HWL ingesproken en de mening van velen, dat dit bos behouden moet blijven, kunnen onderbouwen.

Onvolledig ecologisch onderzoek

De goedkeuring voor de kap was gebaseerd op een ecologisch onderzoek dat naar onze mening ernstige tekortkomingen vertoont. Het

4 mooie, jonge buizerdkuikens op het bedreigde nest. De buizerds zijn begin juli uitgevlogen...

onderzoek werd uitgevoerd hartje winter, een periode waarin maar weinig planten zinnig zijn te vinden of te herkennen, en alle amfibieën, insecten en vleermuizen in winterrust zijn. Hieruit werd eenvoudigweg geconcludeerd dat er geen zeldzame of beschermde soorten voorkwamen! Wat je niet ziet, is er toch niet, of wel dan? Een paar verkennende rondjes door HWL'er Jan Prince met een vleermuisdetector, op het juiste tijdstip van de dag (rond de schemer) leverde zelfs midden oktober nog overal rondom het bos vleermuisactiviteit op! Ook de Werkgroep Planten toonde in haar rapportage aan dat er een aantal kwetsbare soorten voorkomt. Naast het eerdergenoemde onvolledige roofvogelonderzoek maakt dit het rapport van weinig nut en waarde.

Verzoek tot Handhaving

Gezien de ecologische schade en de overtredingen van de wet, hebben HWL en NMZH verzocht om zowel bestuursrechtelijke als strafrechtelijke handhaving. Daarnaast hebben wij om een nieuw ecologisch onderzoek gevraagd, uitgevoerd in de juiste jaargetijden en op

de juiste tijdstippen van de dag, inclusief een uitgebreid onderzoek naar vleermuizen en andere beschermde soorten. Hierbij heeft de Roofvogelwerkgroep fijn samengewerkt met de HWL-werkgroep Milieu en Planologie, het bestuur, de mensen van NMZH en een aantal betrokken bewoners en politici.

Wij pleiten voor herstel van de beschadigde leefomgeving van de buizerd en compensatie voor de onterecht gekapte bomen, inclusief herbeplanting.

De kapwerkzaamheden in het Bos van Los zijn ecologisch onverantwoord en wettelijk onterecht uitgevoerd. We hopen dat de autoriteiten nu ingrijpen om de natuur te beschermen en ervoor te zorgen dat de wet wordt nageleefd.

*

Meer weten over het werk van de Roofvogelwerkgroep?

[www.hwl.nl/vereniging/werkgroepen/werkgroep Roofvogels](http://www.hwl.nl/vereniging/werkgroepen/werkgroep%20Roofvogels)

In februari/maart starten we weer, ga gerust een keer mee!

dirkgoudswaard@xs4all.nl
06-53893076

Buiten het gezichtsveld...

Door: Marianne van Kasteel

Ook voor deze Waardzegger heb ik een nieuw bestuurslid mogen interviewen en wel **Wilco Molendijk**. Als locatie hadden wij – uiteraard – gekozen voor Klein Profijt. Nog koud en nat van de eerste winterse hagelbui en met een kopje warme thee om de kou uit het lijf te verdrijven, wachtte ik met belangstelling op de komst van Wilco. Het ijs was al snel gebroken, want Wilco kwam met zijn trouwe viervoeter, een blauwschimmel cockerspaniel. Dat doet het bij mij altijd goed: hondenliefhebbers onder elkaar.

Prepensioen?

Op mijn vraag wat Wilco in het dagelijks leven doet, vertelde deze begin-vijftiger dat hij met prepensioen is. Dat verraste mij ten zeerste. Al snel bleek dat niet het geval te zijn, maar na jaren een drukke baan met veel reizen, heeft Wilco gekozen voor een 4-daagse werkweek bij een groot bedrijf in de Hoeksche Waard. Op zijn vrije dag zet hij zich in als vrijwilliger voor de maatschappij: bij Stichting Mentor-schap en sinds de ledenvergadering van 17 oktober jl. als algemeen bestuurslid van HWL.

Onderwaterwereld

“Ik ben een echte ‘aquaat’ ”, vertelt hij me. Daarbij denk ik dan direct aan leden van de aquatische werkgroep, die met een waadpak aan en gewapend met een schepnet onderzoek doen in de Hoeksche-waardse wateren. Voor Wilco echter geen koud water. Samen met zijn vrouw duikt hij wereldwijd in tropische wateren, echter niet louter voor de lol. Zij nemen deel aan aquatische natuurprojecten, expeditie duiken met perslucht, bijvoorbeeld de Shark Week in Palau, waar haaien geteld worden en duikers bijdragen aan de bescherming

van de mariene biodiversiteit. Of bescherming van het koraalrif, waarbij afval wordt verwijderd van het rif. Dit alles in samenwerking met lokale specialisten. Ook dat is je inzetten voor natuurbehoud, maar op een andere manier dan de activiteiten van HWL.

Knotvogels

Ca. 11 jaar geleden is Wilco samen met zijn vrouw, die in Maasdam is opgegroeid, neergestreken in Strijen. Na een drukke werkdag thuis-komen in de Hoeksche Waard en genieten van het landschap, met de fiets eropuit.

“Dat is puur genieten”, aldus Wilco. Daar kwam hij regelmatig Dick van Houwelingen tegen, eveneens actief lid van HWL. Geenthousiasmeerd door Dick heeft Wilco zich aangesloten bij de ‘Knotvogels’ uit Strijen, één van de vele knotploegen in de Hoeksche Waard.

“De goede gesprekken en het samen bezig zijn in de natuur, dat verbindt de mensen”, laat Wilco weten.

“Het is een sociaal gebeuren”. Daarna kwam de vraag of hij zich in zou willen zetten voor HWL en is hij recent bestuurslid geworden.

Bouwen aan de vereniging

“Waar kan ik toegevoegde waarde leveren, dat onderzoek ik nu”, vertelt Wilco.

Met zijn achtergrond op bestuurlijk niveau in het bedrijfsleven, ervaring met bedrijfsvoering, bouwen aan organisaties en het slaan van bruggen is Wilco gestart met onderzoek naar de huidige structuur van de vereniging. Samen met Peter Vos onderzoekt hij of de statuten nog actueel zijn. Past de structuur van een vereniging met 2 stichtingen, namelijk voor natuurbeheer en natuurbehoud, nog wel bij de veranderde regelgeving? Moet de juridische structuur aangepast worden, de statuten wellicht gewijzigd, moet het beleidsplan aangepast worden? Vragen die niet één-twee-drie te beantwoorden zijn. Dat vergt veel onderzoek en kennis van de vereniging. Er moet geïnventariseerd worden wat de impact van de nieuwe regelgeving is. Veel gesprekken dus met de verschillende secties binnen HWL om de vereniging te leren kennen, te zien waar eventuele knelpunten zitten, hoe mensen ontlast kunnen worden en met z'n allen te bouwen aan de vereniging.

Veel te bescheiden

Volgens Wilco is HWL als organisatie veel te bescheiden. Er is binnen de vereniging heel veel kennis aanwezig. Het is belangrijk dat werkgroepleden elkaar beter leren kennen en van elkaar weten waar hun kernkwaliteit zit. Dan kun je verbinding maken.

“HWL heeft een belangrijke maatschappelijke waarde binnen de Hoeksche Waard”, aldus Wilco, “maar we moeten dat wel uitdragen. Daar zijn we nog te bescheiden in.”

“Als lid kun je een bijdrage leveren naar draagkracht!”

Wilco kwam met zijn trouwe viervoeter...

Werkgroepen

HWL heeft heel veel leden, maar hoeveel mensen zijn er nu werkelijk actief in de werkgroepen? Veel mensen denken waarschijnlijk dat als je in een werkgroep zit, dat een forse tijdsinvestering is. Maar het

zijn volgens Wilco juist al die kleine beetjes bij elkaar die belangrijk zijn. *“Je kunt als lid makkelijk aanhaken bij een activiteit, zonder dat daar direct een verplichting aan vast zit. Je kunt een bijdrage leveren naar*

draagkracht. Bovendien is deelname aan een werkgroep niet alleen gezellig, maar ook heel leerzaam”, weet Wilco uit ervaring.

*

MvK

Waardzegger laat of geheel niet ontvangen?

Melden bij Ruud.Horijon@hwf.nl en het mediateam zal dit zo spoedig mogelijk proberen te herstellen.

Paddenstoelenpracht in Posterholt...

Door: Sandra van den Besselaar-Rech

Een paddenstoel die een ijsensatie geeft? Een zwam die ruikt naar een kadaver? Of een geelgroen exemplaar welke na kneuzing blauw verkleurt als een ware toverbal? Je vindt het allemaal in het land der zwammen.

In het weekend van 25 tot 27 oktober 2024 is ons gezelschap van de Paddenstoelenwerkgroep, bewapend met bakjes, loepjes en spiegeltjes, vertrokken naar het Limburgse Posterholt. Deze regio kenmerkt zich door heide, zandgrond, stromende beken en rivierklei langs de Maas. Dit zorgt voor een habitat waar andere vegetatie en zwammen gedijen dan in de Hoeksche Waard en maakt het gebied voor ons interessant om meer kennis op te doen van paddenstoelen.

Tijdens dit weekend is een viertal excursies georganiseerd naar verschillende biotopen, waarvan van drie hieronder een verslag volgt.

1e Op vrijdagmiddag hebben wij het Munnichsbos bezocht. Dit bos wordt doorsneden door de Vlootbeek en biedt woonplaats aan zeer oude beuken en grove dennen. Een bijzondere vondst was de violette gordijnzwam, met een diep violette kleur, werkelijk prachtig!

2e Zaterdagochtend volgde de Meinweg. Dit Nationale Park bevat heide, gemengd bos, vennen en beken. In dit gebied lopen oude breuklijnen die het gebied in drie terrassen hebben verdeeld, met een hoogteverschil van 60 meter. Meanderend door de Meinweg loopt de Roode Beek. Hij stroomt door mineraalrijke grond wat de bodem rood kleurt en hieraan zijn naam te danken heeft. Een uniek en kwetsbaar stuk natuur met kraakhelder water in de beken en vennen. Mooie waarnemingen zijn de Boompui, Elzenweerschijn-

zwam en Blauwe kaaszwam. Ook de Paarse knoopzwam mocht niet ontbreken. Dat lijkt toch net een aambeï?

4e Zondagochtend bracht ons naar het Leudal, waar de heer Eenhuistra van de Paddenstoelenwerkgroep Limburg de excursie begeleidde. Het Leudal is een Natura 2000 gebied met schitterende

beekdalen. In het bos lagen veel afgevalen dennenappels waarvan sommige begroeid met paddenstoelensoorten, zoals de Oorlepelzwam, het Geel nestzwammetje en de Muizenstaartzwam.

Hulde aan Rob Vriens, de organisator van het Paddenstoelenweekend dit jaar. Behalve uitstekende accommodatie heeft hij het voor

Vlnr: Violette gordijnzwam, Boompui, Kastanjeboleet, Paarse knoopzwam, Stekeltrilzwam (IJSzwammetje) Foto's: Sandra van den Besselaar, Rob Vriens (Stekeltrilzwam)

elkaar gekregen dat we, zelfs mét vergunning, deze kwetsbare gebieden mochten betreden voor onze zoektochten.

Paddenstoelen hebben elk hun eigen plek in het ecosysteem. Niet alleen letterlijk de plaats waar ze groeien, maar ook het moment in de afbraak van organisch materiaal verschilt van soort tot soort. Er zijn paddenstoelen die afbreken of die parasiteren. Anderen vormen een partnerschap met bomen waarbij de boom van vocht en mineralen wordt voorzien en de zwam op haar

beurt suikers krijgt. In de voortplanting van paddenstoelen zit veel verschil. Zo lokt de Stinkzwam vliegen met een penetrante kadaverlucht. De sporen zijn een stinkende, klevige massa die op de vliegenvoetjes blijven plakken, die ze op deze manier verspreiden. Een andere soort heeft een heus mechanisme waarbij de paddenstoel een sporenpakketje met een enorme kracht lanceert. Al deze zaken zorgen ervoor dat paddenstoelen zo divers in voorkomen zijn. Wanneer je interesse hebt in macrofotografie kun je met padden-

stoelen je hart ophalen. Ze vliegen of rennen niet weg, vallen je niet aan en hebben ontelbare vormen, kleuren en structuren (met pech ook geuren). Het zijn ware kunstwerkjes!

Wil je met eigen ogen zien, waar al die vreemde paddenstoelennamen vandaan komen? Of ben je nieuwsgierig naar de grote diversiteit van paddenstoelen? Wees welkom om eens aan te sluiten tijdens een wandeling. We bestaan uit een divers gezelschap met uiteenlopende kennis, maar allemaal hebben we de verwondering voor deze mooie soortgroep gemeen!

Meer weten? Neem contact op met onze paddenstoelenwerkgroep. Wie weet tot ziens!

*

Vlnr: Geel nestzwammetje, Oorlepelzwam en Muizenstaartzwam. Foto's: Sandra van den Besselaar

Invasieve exoten van de Hoeksche Waard...

Door: Yolanda ten Thije

Invasieve exoten zijn dieren of plantensoorten die niet van nature in Nederland voorkomen en door menselijk handelen in onze natuur zijn terechtgekomen. Deze soorten zijn een bedreiging of schadelijk voor de inheemse soorten. In Europa geldt een verbod op bezit, handel, kweek, transport en import van deze exotische planten en dieren. Ze staan op de zogenoemde Unielijst. Van deze lijst komen o.a. de Kleine waterteunisbloem, Reuzenbalsemien, en de Reuzenberenklauw in de Hoeksche Waard voor.

Dronefoto van Weelde Oost. Goed zichtbaar zijn de dichte vegetatiematten van de Kleine waterteunisbloem (*Ludwigia peploides*). Bron: Natuurmonumenten. Foto: Tom Visser.

Op Tiengemeten is de Kleine waterteunisbloem (*Ludwigia peploides*) sinds 2012 een grote plaag. Oorspronkelijk komt de Kleine waterteunisbloem uit Zuid-Amerika en werd waarschijnlijk door de vroegere bewoners om zijn mooie gele bloemetje als vijverplant gekocht. De Kleine waterteunisbloem ontwikkelt zich explosief in de oeverzone en vormt dichte op het wateroppervlak drijvende matten. Het gebied wordt daardoor ongeschikt als foerageergebied voor de watervogels op het eiland. Bovendien verdringt het inheemse vegetatie als Goudknopje *Cotula coronopifolia* en Slijkgroen (zie grote foto). Doordat het zich zo gemakkelijk kan verspreiden, wordt het sinds januari 2011 niet langer meer in Nederland verkocht. Sinds 2016 staat de soort op de EU-Unielijst invasieve exoten en moeten in de natuur aanwezige populaties wor-

den gespoord en indien mogelijk worden verwijderd. Tot nu toe is Tiengemeten een van de weinige groeiplekken in Nederland. Een team vrijwilligers van Natuurmonumenten probeert de Kleine waterteunisbloem te beperken tot het kommoeras van de Weelde.

De Reuzenberenklauw en de Reuzenbalsemien vormen ook een groot probleem. Vooral de Reuzenberenklauw is op sommige plekken in Nederland niet of nauwelijks meer te bestrijden. Reuzenberenklauw (*Heracleum mantegazzianum*) is een invasieve exoot die vooral voorkomt langs waterlopen, wegen en spoorwegen en wel 3-5 meter hoog kan worden. Deze berenklauw verdringt inheemse plantensoorten en bevat stoffen die bij beschadiging van het blad ernstige brandwonden kunnen veroorzaken.

Hoe eerder met de bestrijding wordt begonnen, hoe beter het resultaat. De bloemen van Reuzenbalsemien (*Impatiens glandulifera*) kleuren van juli tot oktober vrolijk in de natuurgebieden van de Hoeksche Waard. Wanneer hij twee meter hoog is, biedt het een imposant gezicht.

De Reuzenbalsemien kunnen we bestrijden door er eten van te maken. Zowel de onrijpe groene zaden als de rijpe zwarte zaden zijn eetbaar. De smaak is nootachtig. Haal eerst de groene vliezen tussen uit het zaad, roostert ze dan en presenteer het bijvoorbeeld met vanille-ijs en advocaat. De zaadjes kun je ook gebruiken om koekjes mee te bakken of door ze in een curry te doen. Er zijn vast veel meer mogelijkheden te bedenken.

Doe op internet inspiratie op en lever zo een bijdrage aan het bevorderen van de biodiversiteit.

*

Door het explosieve karakter van de Kleine waterteunisbloem verdwijnen andere bijzondere soorten, zoals b.v. Slijkgroen foto hierboven (*Limosella aquatica* L.). Foto: Yolanda ten Thije

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Afm.: 26 x 36 cm

Deze keer heb ik gekozen voor het Oudeland van Strijen. Het gebied heeft prachtige krekens en sloten met karakteristieke bruggen. Dit uitgestrekte natuurgebied is ook geliefd en van groot belang bij veel gevleugelde wintergasten.

Ik heb een plekje gezocht op de Waleweg, vanwege het fraaie uitzicht op de Oudendijk aan de horizon en de aantrekkelijke slootpartijen. Ik trof het die middag in oktober wel. We hadden een regenachtige periode achter de rug en die middag liep de temperatuur zelfs op tot 21°C. Ik zat daar in mijn trui te schilderen en dat was zelfs nog te warm.

Het is er wel smal. Ik ben daarom op één van de passeerstroken gaan zitten, zodat ik wat ruimte had. Opvallend vond ik dat er ook veel autoverkeer over die smalle weg gaat.

Het was rustig, wat de levende haai betreft. In de sloot aan de overkant hoorde ik enkele meerkoeten

ruzie zoeken. Een waterhoentje spurtte in paniek weg, nadat hij belaagd werd door een meerkoet. Op het weiland naast me liepen ganzen vreedzaam te foerageren. Het waren grauwe ganzen met een aantal soepganzen er tussen. Boven het weiland hing een torenvalk op zoek naar prooi tussen het gras. Een eenzame visser zat lui achterover geleund aan de slootkant een beetje verveeld naar zijn dobbertje te turen. Het zat hem vandaag blijkbaar niet mee om iets boven water te halen. Ik heb namelijk niet gemerkt dat hij iets gevangen had. Wel zag ik langs de sloot een aalscholver voldaan zijn wieken spreiden om ze laten drogen in de zon. Ik vermoed dan ook dat de aalscholver meer succes heeft of had dan zijn collega visser. Die houding van de aalscholver blijft fascinerend om naar te kijken.

Ik heb deze aquarel eenvoudig van opzet gehouden. Hiermee doe ik

volgens mij recht aan dit landschap bij Strijen. De lucht en weiden vormen de hoofdbestanddelen van dit bijzondere gebied. Ze vormen een harmonisch geheel. De combinatie is dan ook meer dan twee.

S til op zijn stoeltje
zit de visser te wachten.
Het duurt wel erg lang.

De torenvalk bidt.
Hoog, met de kop in de wind.
Niets ontgaat haar oog.

Herrie in de sloot.
Meerkoet en waterhoentje
op voet van oorlog.

Jan Plaisier

Nieuwe Haven, Strijen © Marijke Haak

Technische gegevens

Diafragma:

F/11

Brandpuntsafstand:

19 mm

Belichtingstijd:

1/320 sec

ISO:

250

Camera:

Nikon D7500

Objectief:

16-85 mm

Het onderwerp

Een mooi winters plaatje van de Nieuwe Haven aan de Sasseweg tussen Strijen en Strijensas. Dit water wordt omgeven door bouwland en gaat ter hoogte van de Wildervangseweg over in de Strijense Haven.

Het maken

Januari 2023, de opdracht van de Werkgroep Natuurfotografie van HWL was voor die maand het fotograferen van lichtreflectie en/of mysterie. Onderweg naar Strijensas, met het doel daar mijn geluk te beproeven, werd ik getroffen door dit fotogenieke beeld. Het weer speelde mee. Het was fris, maar helder. De mooie, scherpe reflecties van de boom met de kale takken, van het riet en enkele boten in het water, omgeven door de weerspiegeling van de lucht met daarin de sluierbewolking, vormden met elkaar een prachtig beeld van 'zomaar' een stukje van de Hoeksche Waard. Al met al de moeite waard om er een poos bij stil te staan en dit vast te leggen. Ons eiland zorgt steeds opnieuw voor verrassingen.

Voor het maken van de foto heb ik gebruik gemaakt van een groothoeklens om het geheel van voor naar achter zo scherp mogelijk in beeld te krijgen. De boom in de verte zorgt voor diepte en perspectief, waardoor je als kijker als het ware de foto ingetrokken wordt.

Hoewel de huidige winters veelal een wat mistroostig beeld geven met veel nattigheid en grauwe lichten, bleek dit een prachtige uitzondering en een waar cadeautje voor de fotograaf!

Wintertaling © Marjon Kunst

Technische gegevens*Diafragma:*

F/8

Brandpuntsafstand:

400 mm

Belichtingstijd:

1/25 sec

ISO:

100

Camera:

Canon EOS 5D Mark III

Objectief:

Canon EF 100-400mm

Het onderwerp

Wintertalingen zijn kleine eenden, die vooral in open gebieden met een moerasachtig karakter leven. Op de foto staat een mannetje Wintertaling, die opvalt door de kastanjebruine kop en de grote, donkergroene vlek rond het oog.

Deze eend is een zeer schaarse broedvogel in de Hoeksche Waard en staat op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Bij ons is de Wintertaling vooral een doortrekker en wintergast in vrij groot aantal, vooral in de gebieden Haringvliet, Hollandsch Diep en Oude Maas. De belangrijkste broedgebieden voor de Wintertaling zijn Scandinavië en Rusland.

Wintertalingen zoeken hun voedsel door het wateroppervlak te filteren en door te gronden. Gedurende het broedseizoen heeft deze eendensoort een voorkeur voor dierlijk materiaal, zoals wormen, insecten en kreeftachtigen. In de winter worden vooral zaden van waterplanten, grassen en landbouwgewassen gegeten.

Het maken

Tijdens een van mijn fotowandelingen zag ik in de verte iets liggen op het bevroren water. Mijn verrekijker lag thuis, maar ik had wel mijn telelens van 100-400 mm bij me. Gauw mijn macrolens verwisseld voor de telelens en een foto gemaakt. Ingezoomd op het scherm van mijn camera zag ik een schitterende eend liggen in een vreemde houding. Thuis op mijn computer kon ik de eend goed bekijken. Het bleek een Wintertaling te zijn, die helaas dood was. Had hij zich laten verrassen door de vorst en was hij doodgevroren?

De wintertaling zoekt zijn voedsel immers in ondiepe wateren, die snel bevriezen. Met een macrolens fotografeer je kleine onderwerpen van heel dichtbij op ware grootte of zelfs nog groter. Deze foto heb ik gemaakt met een telelens, waardoor je minder dicht bij het onderwerp hoeft te komen. Je maakt daarmee een close-up-foto, waarmee je inzoomt op het onderwerp. Daardoor verstoor je minder snel de dieren, die je op de foto wilt zetten.

Het hof van Moerkerken

Historische Hereboerderijen in de Hoeksche Waard (3)

Door: Els van Gemenen

In de loop van de eeuwen hebben er in de Hoeksche Waard bijzondere boerderijen gestaan of staan er nog steeds, de zgn. hereboerderijen. Tijd om deze historische, agrarische panden eens aandacht te geven. Dit artikel is het derde van de reeks beschrijvingen van bijzondere hereboerderijen, welke we in de komende Waardzeggers aandacht willen geven.

Tegenwoordig zijn vrijwel alle boeren zelf eigenaar van hun boerderij en landerijen. Aanvankelijk waren het land en de grote boerderijen vaak in bezit bij stedelijke landheren. In de zomer logeerden deze vaak op hun boerderij in de herenkamer. Dat was meestal de pronkkamer of de opkamer. De boerin, haar gezin en huishoudelijk personeel trokken dan in het losstaande op het erf gelegen zomerhuis. Dat gaf privacy en was praktisch in het

drukke oogst- en slachtseizoen. De grote bakoven en het waterfornuis in het zomerhuis waren aldoor in huishoudelijk gebruik. Sommige landheren lieten zelfs – naar de gewoonte van die tijd – vlakbij hun boerderij of in plaats daarvan een fraaie heerschapswoning of buitenplaats bouwen.

Het Hof van Moerkerken (1663) in Mijnsheerenland is daar nog een voorbeeld van, het ligt naast de

oude dorpskern. Op het Hof van Moerkerken, aan de Wilhelminastraat 66 in Mijnsheerenland, is tegenwoordig een 18e-eeuws landhuis gelegen. Van oorsprong woonde de ambachtsheer aan het Hof van Moerkerken.

Een monumentale poort, uitgevoerd in een vroege versie van de Lodewijk XVI-stijl uit 1776, markeert de toegang.

Het gebouw is anno 2007 in particulier bezit en staat onder toezicht

Een monumentale poort uit 1776 markeert de toegang...

van Monumentenzorg. Een landschapspark is bij het Hof van Moerkerken, deze is ommuurd heeft een kouwe bak (planten of groenten) en een druivenkas. Dit dient het rustgevend landschap.

De historie van het Hof van Moerkerken voert terug tot 1440, toen de Vlaamse ridder Lodewijk van Praet, die onder meer ambachtsheer was van het Belgische Moerkerke zich in Nederland vestigde. In 1424 kwam hij in het bezit van verschillende gronden langs de Noordoevers van de Maas. Hier liet hij het gebied van het Munnikenland tot de Westmaas afdammen, legde de Westdijk aan en voltooide door middel van de Blaakse dijk naar Puttershoek en vandaar langs de Boezemvliet naar Maasdam de nieuwe polder. In deze polder werd een dorp gebouwd dat eerst Zevenhuizen, toen Moerkercken, later 's-Heerenland, Mijnsheerenland van Moerkerken en tenslotte Mijnsheerenland zou heten.

Het Hof van Moerkerken zelf is waarschijnlijk gebouwd door Lodewijks zoon Vranck van Praet omstreeks 1445. Met het overlijden van de weduwe van Vranck van Praet in 1514 kwam het hof in andere handen. Rond 1600 werd het hof omschreven als een "tamelick" herenhuis. Een omschrijving uit 1620 luidt *"Het huijs en hoff te Moerkerken, de keete, druifhuijs, boomgaert, thuijn, visscherij van de haven van Moerkerken, het lant achter den voorsz.thuijn, mittsga-*

ders het lant en rijetvelt lancq den maeskant."

In 1663 brandde het toenmalige huis af en in 1664 werd een begin gemaakt met het huidige gebouw. Rond 1796 volgde een grondige verbouwing die het landhuis haar huidige uiterlijk gaf. De tuin van het Hof is op Open Monumentendag te bezichtigen.

Belangrijke gasten kwamen op de hof vertoeven: Van Vollenhoven, grootvader van Pieter, in 1860 geboren Frederik Willem van Eeden, schrijver psychiater gehuwd met Martha van Vloten een nicht van Mr. Jan van Gennep ambachtsheer kwam in 1900 om Van de koele meren des doods te schrijven. Albert Verweij dichter en letterkundige was gehuwd met Kitty van Vloten Willem Arnold Witsen schilder aquarellist en etser was gehuwd met Betsy van Vloten. Allen kwamen om zich aangenaam te verpozen, te praten, wandelen, schrijven, dichten, etsen, zwemmen en roeien.

Er waren 2 tuinlieden en 5 dienstbodes, de haveningang lag naast de oprijlaan, er kwamen beurtschepen om goederen te lossen. In de meest recente geschiedenis heeft het Hof van Moerkerken ook nog een markante rol gespeeld, vooral vlak voor de Tweede Wereldoorlog deed het dienst als vluchtelingenopvang. In die tijd was het huis in handen van een rijke Rotterdamse reder en werd het gebruikt als zomerhuis. Via een bevriend joods echtpaar kreeg deze reder de

vraag of hij zijn buitenhuis beschikbaar wilde stellen voor de opvang van Duitse Joodse kinderen die via de stichting jeugd-Aliya vanuit Duitsland naar Nederland waren gekomen. In totaal zijn er 51 Duits Joodse kinderen op het Hof van Moerkerken geweest. 25 van hen zijn voor de Duitse bezetting van Nederland naar Palestina geëmigreerd. Na het uitbreken van de oorlog werden de kinderen die toen nog op het Hof verbleven in augustus/september 1940 naar een opvanghuis in Loosdrecht gebracht. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was een herstellingsoord voor tuberculosepatiënten gevestigd in het hof.

Badhuisje eind 19e begin 20ste eeuw...

*

Beschrijving

Genoemd als kasteel of buitenplaats 17e eeuws met historische tuin-en parkaanleg. Het inrijhek park en plantsoen 1776. De brug met gietijzeren hek en leuning 19e eeuw, de zonnewijzer vroeg 20e eeuw, de tuinmuur 19/20ste eeuw, druivenkas en koude bak vroeg 20ste eeuw, badhuisje eind 19e begin 20ste eeuw, koetshuis laat 18e eeuw, orangerie 19e eeuw als ook vermoedelijk de schuur en stal. Alles monumentaal. Bomen op de Hof. Aan de oprijlaan platanen van 110 jaar oud. Kastanje tegen achterhuis. Verder Groen-rode beuken, Canadese populieren, esschen, acacia, treurbeuken, iepen, lindebomen.

Oekraïne en de heemtuin...

Door: Martijn Verweijen

We beginnen maar als Gerard Cox altijd doet in de Oud Rotterdammer, als hij vermoedt dat het onderwerp niet algemeen bekend meer is. De heemtuin, voor de 'jonge lezers', ligt te Piershil achter de hervormde kerk op het terrein van het voormalige ambachtsheerlijkheidshuis. Dit statige gebouw werd in 1831 afgebroken. De tuin werd bouwland. Tijdens de ruilverkaveling Korendijk-Strienemonde werd besloten dat dit stukje land een openbare bestemming zou krijgen. De stichting Hoekschewaards Landschap zag kansen en stelde de aanleg van een heemtuin voor. Na vele emotionele en stressvolle voeten in de aarde lukte dat HWL en de tuin is er nog steeds, beheerd door een klein groepje vrijwilligers.

Op een mooie dag was ondergetekende de paden aan het maaien. Plots klonken daar vrolijke kinderstemmen boven het motorgeluid uit. Blij verrast dacht ik dat daar een schoolklas aankwam voor natuureducatie in het veld, maar dat bleek niet helemaal zo te zijn. De kinderen kwamen hier hun ochtendpauze houden. Zij werden begeleid door twee juffen, een Russische en een Nederlandse; we hadden dus hier met Oekraïense kinderen te maken, Russisch sprekend en met hun moeders verblijvend in het oude gemeentehuis van Korendijk. De Nederlandse juf sprak gewoon Nederlands, geholpen door een vertaalprogramma op haar telefoon ging dat prima. De Russische juf sprak goed Nederlands, met een prachtig Slavisch accent. Al gauw raakten we in gesprek. Met mijn rudimentaire kennis van het Russisch was het ijs snel gebroken. Moskou kwam ter sprake, haar geboortestad. Weemoedig werd ze ervan. De Russische juf

bleek met de kinderen op zoek te willen naar eetbare planten en paddestoelen. Uiteraard probeerde ik haar uit te leggen dat de heemtuin niet in de eerste plaats daarvoor

Berken spelen in Oekraïne een rol in de folklore en in de sauna. "Berjesa" - berk...

was, maar de kinderen waren al aan de slag gegaan. Zij plukten naar hartenlust de bladeren van dakloof en aten er gretig van. Het was ze gegund. Hier maakten we kennis met een stukje Oost-Europese cultuur. Die kinderen wisten wat ze deden. In de materialenblokhut had ik nog een doos schelpen staan, die de kinderen mochten uitzoeken. Kokkels, wulken, venusschelpen werden enthousiast in broekzakken gestopt. Ondertussen haalde ik een oude schoolplaat van de muur. We oefenden de Nederlandse en de Russische namen. "Мыши", "птица", muis, vogel. Prachtig, die spontane minuten. Daarna vertrok het groepje weer naar hun tijdelijke school. Inmiddels is deze nu opgeheven, de kinderen gaan naar gewone basisscholen. Op een ander moment kwam er ook een groepje oudere kleuters, veelal gekleed op de Russische

Lees verder onderaan volgende pagina

Opgeknapt terras bij Klein Profijt

Door: Merijn van den Hoogenwerff

Het was ergens in 2004 toen er bij ons bezoekerscentrum Klein Profijt aan de Oude Maas een buitenterras is gemaakt. Het was een fantastische uitbreiding voor onze bezoekers.

Maar zoals deze dingen gaan, moet het ook onderhouden worden. Toen het terras er 10 jaar stond, is het goed onderhouden genomen en zelfs uitgebreid. Ook dat was weer een welkome aanvulling op de wensen van het publiek.

Nu, dus ongeveer 20 jaar na het eerste terras, was het weer heel nodig toe aan een opknapbeurt. Het hout was gaan rotten en de verf bladderde steeds verder af. Om het terras weer gereed te maken voor een lange tijd, moesten de panelen

Een geweldige, maar intensieve taak. Daarom ook dat we natuurlijk toch even de harde werkers in het bijzonder willen noemen. Buiten een heleboel vrijwilligers die ook wel eens meehielpen, waren het toch vooral Frank Scherbeijn, Ton de Waard, Gerrit de Bruin, Bram Varga en Jos Klerks die heel veel uren hebben gestoken in deze klus en zelfs nog bezig zijn met de afwerking.

Niet alleen namens het bestuur, de mensen van Klein Profijt, maar ook namens de bezoekers enorm bedankt!!

vervallen worden en de boel afgekrabd en grondig geverfd. Gelukkig werd door de eigenaar van airbnb De Kreekkade uit Heinenoord aangeboden om de nieuwe panelen (nu van trespas) te sponsoren. Geweldig!

Het werk moest echter gedaan worden door onze vrijwilligers. Nou die hebben er dan ook keihard aan gewerkt het afgelopen seizoen. En met resultaat. Het terras ligt er weer als nieuw bij en is nu helemaal in de mooie groene kleur geverfd.

manier en de meisjes met mooie strikken in het haar. Het woord schattig is hier wel op zijn plaats. Spontaan waren ze, maar niet allemaal. Er waren ook zwijgzame, schuwe, welzeker beschadigde kinderen bij. Hun vrolijkheid verlo-

ren? Zo was er even contact met een geheel andere wereld, dankzij de heemtuin.

“Da swidanja towaritsji.” Met een traan. Wat gaat er van ze worden? Hun vaders, moeders?

Dank aan alle Rabobank stemmers!

HWL voorzitter Theo Schuurmans en secretaris Aad Bruijnzeel nemen de cheque in ontvangst bij het Nationaal Landschap Centrum (NLC) Numansdorp.

Dank aan Rabobank stemmers voor HWL. Woensdag 9 oktober jl. ontving HWL van de Rabobank een waarde cheque van € 1429,66.

Deze cheque kreeg HWL in het kader van de jaarlijkse Rabo clubsupport stemcampagne. HWL kreeg ook dit jaar ook weer heel veel stemmen van de Rabobankrekeninghouders, die goed waren voor het prachtige bedrag van ruim € 1400. Er waren maar 12 van de 336 deelnemende verenigingen op de Zuid-Hollandse eilanden die hoger scoorden (binnen de Hoeksche Waard alleen de Hospice en de 's-Gravendeelse IJclub).

HWL dankt de vele stemmers. De opbrengst komt ten goede aan het paaltjesproject van HWL. Op markante plaatsen in de Hoeksche Waard worden paaltjes geplaatst die voorzien zijn van een QR-code. Via deze QR-code kun je met je mobieltje nadere informatie ophalen over wat op die locatie te zien is of was.

De informatie kan bestaan uit bijvoorbeeld historische foto's, teksten, gesproken verhalen en zelfs filmpjes.

Basiscursus Natuurfotografie, begin 2025

- Hou je van de natuur en van fotograferen?
- Wil je ook af van het fotograferen op de automatische stand van je camera?
- Wil je weten hoe je met diafragma en sluitertijd aan de slag kunt om betere foto's te maken?

Dan is de Basiscursus Natuurfotografie van het HWL interessant voor jou!

Oeverlanden Hollands Diep © Leen de Zeeuw

Wanneer je een camera hebt, waarop van alles is in te stellen, dan ben je van harte welkom. Dit kan een spiegelreflex of een systeemcamera zijn. Ook de betere compact camera komt in aanmerking, wanneer diafragma, sluitertijd en ISO handmatig kunnen worden ingesteld. De mogelijkheden van de compact camera zijn wel beperkter.

Tussen de drie lesavonden krijgen de cursisten opdrachten mee om met compositie en techniek aan de slag te gaan. Iedere cursist krijgt een bespreking van de gemaakte opdrachtfoto's via de mail. Op de eerstvolgende lesavond wordt een aantal opdrachtfoto's in de groep besproken.

De basiscursus sluiten we af met een praktijkles fotograferen in Oeverlanden Hollands Diep.

Praktische informatie:

- Maximaal 25 deelnemers.
- Drie cursusavonden op de maandagavond van 10 februari, 3 maart en 24 maart 2025. Aanvangstijdstip volgt nog.
- Praktijkafsluiting zaterdag 29 maart 2025.
- Leslocatie is het Nationaal Landschap Centrum, Veerweg 1c, 3281 LX in Numansdorp.
- Docenten: Leen de Zeeuw en Marjon Kunst van de werkgroep Natuurfotografie HWL
- Aanmelden via een mail naar natuurfotografie@hwlnl.nl met vermelding van het merk en model van de eigen camera.
- De kosten zijn voor niet-leden € 60,-, inclusief HWL-lidmaatschap. Leden betalen € 30,-.

Jouw aanmelding zien we graag tegemoet. Wees er snel bij, want vol is vol!

Leen de Zeeuw en Marjon Kunst

Grasvlieg spinnenweb @ Marjon Kunst

Belangrijk bij natuurfotografie is 'kijken': wat is interessant om te fotograferen en hoe kun je het onderwerp het beste in beeld brengen? In de cursus besteden we aandacht aan het maken van een goede compositie. Ook de techniek van fotograferen komt uitgebreid aan bod. We sluiten de cursus af met tips en trucs voor het fotograferen van landschappen en het maken van macrofoto's en close-ups.

De huismus en de 'huis'muis...

Door: Henk van Noordwijk

Foto: Tineke van Noordijk

De huismus, ik ben er gek op. Zeker omdat je nogal wat mensen in mijn omgeving hoort zeggen: *"Ik zie bijna geen huismus meer."* Nou, in onze tuin zitten er soms wel twintig. Ze worden dan ook onbeschaamd gevoerd. Wat een feest als je al dat gefladder en gebadder ziet. En omdat ze vrij slordig met hun voer omgaan, valt er een flink deel op de grond. Dat is dan weer een voordeel voor de houtduiven en de Turkse tortels: zij pikken een graantje mee.

En wie dat ook doet? De 'huis'muis! De eerste keer dat ik dat zag, vond ik het wel leuk. Vanuit zijn schuilplaats onder de heg schoot hij pijlsnel heen en weer naar het gemorste vogelvoer. De tweede keer vond ik het nog steeds wel grappig. Daarna werd het gewoon. Tot die keer dat ik in mijn huiskamer rustig de krant zat te lezen en er plotse-ling een muisje om me heen liep. Een paar dagen later zag mijn vrouw een muisje over de vensterbank wandelen. Nog gekker werd het toen ik er eentje op de trap naar boven tegenkwam. De muis schrok harder dan ik en bleef stokstijf zitten, zodat ik hem gewoon bij de staart kon beetpakken. Ik ben dol op de natuur en ruim 40 jaar lid van het Hoekschewaards Landschap. "Haal de natuur in huis", zegt de bloemenman. Maar een muis in huis, ondanks zijn toepasselijke naam 'huis'muis, gaat me wat ver.

En wat ik nu ga zeggen, zal veel mensen tegen de borst stuiten: Ik heb een paar ouderwetse muizen-vallen gekocht, ingesmeerd met

De rechter muis is zich letterlijk doodgeschrokken bij de aanblik van zijn maatje in de val...

een likje pindakaas en neergezet. Nogal succesvol: in een korte periode had ik 15 muizen in de vallen zitten. Inderdaad dood.

Weet je wie er ook vaak in de val liep? Een naaktslak. Hopelijk vind je dat minder erg dan die schattige muisjes met hun lieve kraaloogjes. Dan ga ik maar even verder met mijn bekentenissen.

Toen ik deze zomer voor de vierde keer naar Intratuin reed om alweer een nieuwe clematis aan te schaffen, omdat de vorige exemplaren vakkundig in recordtempo waren opgegeten door naaktslakken, was het echt tijd om op te treden. Ik was niet diervriendelijk, zoals het hoort. Er werden glazen met bier in de grond geplaatst en binnen een week waren er 841 slakken in het bier (wel steeds ververs, hoor) getuimeld. Daarna ben ik gestopt met tellen.

Zo blijf ik wel met de vraag zitten: *had ik het anders kunnen doen?* Zeker, er bestaan andere muizen-vallen, waarin de muis blijft leven. En dan? Honderd meter verder weer loslaten? Vijftien keer? Ze komen gegarandeerd terug naar de plaats delict!

En de naaktslakken dan? Zeg eerlijk: ben ik te ver gegaan? Ik hoor het wel...

*

Contributieverhoging en de digitale Waardzegger: *geef uw keuze door!*

Op 17 oktober j.l. heeft de Algemene Ledenvergadering ingestemd met het voorstel van het bestuur om de contributie van HWL per 1 januari 2025 met € 10 te verhogen tot € 40, dit in verband met de door inflatie en andere oorzaken gestegen en nog steeds stijgende kosten. Dit is de eerste contributieverhoging sinds 2018.

Nieuw is dat met ingang van 2025 de leden de mogelijkheid hebben om af te zien van de ontvangst van de papieren Waardzegger en de Waardzegger digitaal te gaan lezen. In dat geval wordt de minimum contributie € 35.

De achtergrond voor deze differentiatie ligt in de gestegen papier- en drukkosten. Een beperking van de contributieverhoging kan een aanzet zijn voor een beperking van de kosten van de Waardzegger. Verder horen wij nu al met regelmaat van sommige leden dat zij net zo lief of liever de Waardzegger digitaal lezen.

De digitale Waardzegger bevat uiteraard precies dezelfde informatie als de papieren versie en is eerder beschikbaar dan de papieren versie, waar de distributie extra tijd kost.

Geef uw keuze snel door!

Als u vanaf 2025 kiest voor het lidmaatschap zonder papieren Waardzegger, geef dit dan liefst vandaag nog aan ons door, maar uiterlijk 15 februari 2025.

U kunt dit doen door een mail te sturen naar ledenadministratie@hwl.nl met deze tekst:

'Ik wil geen papieren Waardzegger meer ontvangen. Met ingang van 2025 betaal ik € ... (minimaal € 35) contributie.'

Vermeld in de mail duidelijk uw

naam en adresgegevens en bij voorkeur ook uw lidnummer. U vindt dit nummer onder andere op de adressticker van de Waardzegger.

U kunt ook deze QR-code scannen en het formulier invullen dat dan op uw scherm verschijnt.

Let op: als u de papieren Waardzegger wilt blijven ontvangen, hoeft u niets te doen. De contributie 2025 bedraagt dan (minimaal) € 40.

In alle gevallen geldt dat de genoemde contributiebedragen minimumbedragen zijn: meer mag natuurlijk altijd en wordt zeer op prijs gesteld!

Als u op dit moment via automatische incasso bij wijze van extra gift meer betaalt dan € 30, zullen wij zonder tegenbericht bij de incasso in 2025 dat meerdere bedrag ook toepassen. Bijvoorbeeld: als u nu € 50 laat incasseren, wordt dat in 2025 zonder tegenbericht € 60, of € 55 als u afziet van de papieren Waardzegger.

En dan nog even dit

Op dit moment werken wij hard aan een overgang naar nieuwe software voor de ledenadministratie. In verband daarmee proberen wij van alle leden die een mailadres hebben, dat mailadres in

onze bestanden op te nemen. Dat vergemakkelijkt de communicatie en bespaart enorm in de kosten.

Van velen van u beschikken wij al over het mailadres.

Hoe weet u of uw mailadres al bekend is? Wij beschikken al over uw mailadres als u maandelijks de digitale HWL-Nieuwsbrief ontvangt!

Geef a.u.b. ook uw mailadres door!

Als u op dit moment echter nog niet de digitale HWL-Nieuwsbrieven ontvangt, is uw mailadres bij ons niet bekend. U kunt ons geweldig helpen door liefst vandaag nog een mail te sturen naar ledenadministratie@hwl.nl met deze tekst:

'Dit is mijn mailadres.'

Vermeld ook in deze mail duidelijk uw naam en adresgegevens en bij voorkeur ook uw lidnummer, onder andere te vinden op de adressticker van de Waardzegger.

U kunt ook deze QR-code scannen en het formulier invullen dat dan op uw scherm verschijnt.

Bij voorbaat heel hartelijk dank!

Namens het Dagelijks Bestuur van HWL,

Martine Sagius
bestuursondersteuner

Peter Vos
penningmeester

NLC komt weer tot bloei!

Door: Benedikte Mes

Eind vorig jaar werd mij gevraagd of ik, na het vertrek van Sjanine Schutteman, beheerder van het NLC wilde worden. HWL wilde na het jubileumjaar het gebruik van het NLC verder uitbreiden en het verder ontwikkelen tot informatief kenniscentrum. Ik zag daar een mooie uitdaging in en ben aan de slag gegaan.

Het NLC is een prachtig gebouw. Groot, hoog, veel lichtinval, prachtig glas-in-lood raam. Maar er was ook te zien dat er al een poosje niet zoveel meer aan gedaan is. Mijn handen jeukten en met hulp van diverse HWL-ers ben ik aan de slag gegaan om van het NLC een eigentijdser kenniscentrum te maken. Uitgangspunt was om het goede te behouden en met kleine aanpassingen, want beperkt budget, een frissere uitstraling te creëren. Daarbij vond ik het belangrijk om onze activiteiten en dus werkgroepen platform te geven en ons landschap explicieter te laten terugkomen in de informatievoorziening.

Wist je dat:

- Er 2 prachtige thema vitrinekasten zijn: 1 over het Oudeland van Strijen, de andere over de Esscheplaat.
- Er 2 aquaria bij zijn gekomen en gevuld door leden van de aquatische werkgroep. De ene aquarium representeert het binnenwater en de andere het buitenwater.
- Er een unieke uilenkast is ge-

maakt door leden van de uilenwerkgroep.

- Het NLC er een stuk gezelliger uitziet. Plof eens lekker op onze bank.
- De Ambachtsherenzaal een upgrade heeft gehad: een mooie rustige vergaderruimte met een schitterende nieuwe wand beschilderd met vliegende zwaluwen. Ben je voor je werk of voor een vereniging wel eens op zoek naar een vergaderruimte, denk dan beslist aan het NLC en vraag mij naar de mogelijkheden.
- Er weer een heus winkeltje is gekomen: we verkopen jam en mosterd van Mosterd en Meer, we hebben prachtige gedraaide houten voorwerpen van Jaap de Jong, en pollepel van Dick van Houwelingen van diverse houtsoorten. We verkopen informatieve zoekkaarten van IVN en bouwpakketten om een vleermuiskast te maken, samengesteld door Hoeksche Hout. Kom dus beslist eens langs als je een origineel Hoeksche Waards cadeau nodig hebt. Je slaagt geheid.
- De expositieruimte weer in ere is hersteld, waar momenteel de werkgroep Natuurfotografie een schitte-

rende verzameling van natuurfoto's heeft opgehangen.

- De jeugd educatiegroep nog steeds met veel enthousiasme vanuit het NLC op 3 ochtenden in de week lessen aan basisschoolleerlingen verzorgt.
- Er iedere maand een interessante lezing is, die gelukkig veel mensen trekt.
- Met enig regelmaat er een symposium plaatsvindt.
- Ik open sta voor goede ideeën om het NLC nog optimaler te gebruiken.
- Ik heel blij word als er zich meer mensen aanmelden die het leuk vinden om hier af en toe te helpen.

Maar wanneer is het NLC dan open, hoor ik u vragen. Het team in het NLC is nog niet groot. Dus een dagelijkse openstelling is er nog niet. Maar in principe iedere woensdag-, donderdag- en vrijdagmiddag is er iemand aanwezig. Uiteraard kunt u dan een kop koffie of thee bij ons komen drinken. We serveren er zelfs een koekje bij. Lijkt het je leuk om onderdeel uit te maken van het NLC-team en af en toe te helpen achter de bar of bij andere klussen, dat ben je van harte welkom.

De afgelopen tijd heb ik gelukkig veel steun gehad bij het ontwikkelen van een mooier en informatiever NLC. Niet in het minst van het bestuur maar ook zeker van: Marianne van der Waal, Dick van Houwelingen, Bert van Brakel, Benine Jansen, Maryam Pans, Harm Abels, Cees Mesker, Martine Sagius, Marjon Kunst en Marijn Littooi. Cobi Smit en Gaëlle Cagé met hun goede adviezen. Super bedankt daarvoor.

Dus kom eens langs; zo maar of op een informatieve bijeenkomst en oordeel zelf!

*

Bomen hub in werking...

Door: Joost Kievit MSc

Zaailingen kuilen...

Meer bomen en struiken zijn nodig. Ze zijn goed voor biodiversiteit, tenminste bij de juiste soortkeuze. En ze nemen CO₂ op en leggen dat voor lange tijd vast. Dat helpt bij het probleem van klimaatverandering. Alle reden voor HW Zoemt om een bomen *hub* te starten. Zo'n hub is een tijdelijke opvang voor jonge bomen en struiken. Meestal gaat het om zaailingen, die

op de plek waar ze staan, geen kans hebben om uit te groeien tot een volwassen exemplaar. Die zaailingen worden verzameld, opgekuild en daarna weer gratis uitgegeven aan mensen die wel plek hebben voor de jongeling. Het is een beproefd concept in ons land. De landelijke actie "Meer bomen nu" draait alweer vijf jaar. Op het volkstuincomplex "De Oude Sluis" in Klaaswaal huurt HW zoemt een perceel grond dat dient als opvangcentrum.

Mensen en materiaal zijn nodig voor het functioneren van een bomen hub. Het is vrijwilligerswerk, anders kun je geen gratis bomen en struiken uitdelen. De vrijwilligers van het eerste uur dachten mee met de opzet. Er kwam een plan van aanpak. Dat was de basis waarop de gemeente Hoeksche Waard 3000 euro subsidie toekende. Een gazonmaaier om de paden te onderhouden en een aanhangwagen voor het transport van bomen en struiken werden aangeschaft. Ook Hoekschewaards Landschap stelde veel materiaal ter beschikking.

HW zoemt is het collectief van organisaties en mensen, dat werkt aan herstel van biodiversiteit in de Hoeksche Waard. Zo'n 300 mensen maken deel uit van de vriendenkring en 20 organisaties doen mee. HW zoemt is geen zelfstandige rechtspersoon, ze werkt onder de organisatorische vleugels van HWL.

Waardzegger

In een gezamenlijk symposium van Hoekschewaards Landschap, Water Natuurlijk en HW Zoemt werd het belang van bomen nog eens onderstreept. Het verhaal van "Meer bomen nu" maakte voor iedereen duidelijk hoe eenvoudig, leuk en goedkoop het is om de natuur het meeste werk te laten doen. En bomen en struiken een handje te helpen met zich te verspreiden door zaailingen een toekomstbestendig plekje te geven. Het symposium leverde weer extra vrijwilligers op. De vrijwilligers kregen in oktober een cursus aangeboden. Alle facetten van het functioneren van een bomen hub passeerden onder begeleiding van Henk de Koning de revue. Zowel theorie als praktijk kwamen aan de orde in drie bijeenkomsten. Op de laatste bijeenkomst ging het om de praktijk van het

Zaailing esdoorn...

herkennen van soorten, het oogsten en opkuilen van zaailingen. Wethouder Huibert Steen hielp een handje bij het opkuilen (zie grote foto).

Een mooie groep enthousiaste vrijwilligers is nu de slag onder leiding van Bart Jan Kingma. Er is een programma tot maart. Boompjes oogsten en planten, is winterwerk. Er komen oogstdagen, donatiedagen waarop zaailingen uit tuinen kunnen worden gebracht en uitgifte dagen. De eerste oogstdag is geweest.

Op de natuurwerkdag oogstten we in het Koos Monspark in Heinenoord 500 zaailingen van 19 verschillende soorten bomen en struiken. Een deel ging gelijk naar de nieuwe eigenaar en de rest staat op de hub te wachten op een definitieve bestemming.

Meer weten? Mail naar info@hwzoemt.nl

uitgave winter 2024

Neonics...

Door: Joost Kievit MSc

Water Natuurlijk waarschuwde jaren geleden al: aan nicotine verwante bestrijdingsmiddelen vergiftigen het waterleven! Ook Hoekschewaards Landschap besteedde er in het verleden aandacht aan door wijlen Henk Tennekes te vragen de relatie tussen deze groep gifstoffen en de teloorgang van akkervogels in de Hoeksche Waard te duiden. Deze wetenschapper gold als klokkenluider voor de gevaren van deze bestrijdingsmiddelen.

Neonicotinoïden, kortweg “neonics” genoemd, zijn aan nicotine verwante groep insectenbestrijdingsmiddelen. Ze zijn in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw op de markt gebracht door Shell en Bayer en daarna in allerlei middelen verwerkt om landbouwgewassen te beschermen tegen insectenvraat. Maar ook als middel tegen luizen en vlooiën bij huisdieren. De middelen werden door de overheid toegelaten. Ze zouden veilig te gebruiken zijn en geen problemen veroorzaken voor het milieu en de gezondheid van mensen. Maar dat bleek toch anders te liggen.

Neonics verspreiden zich via de sapstroom door de hele plant. Ook stuifmeel en nectar worden zo voorzien van een portie gif. Dat gif grijpt aan op het zenuwstelsel van insecten. Een minimale hoeveelheid is genoeg om het oriëntatievermogen van een bij te verstoren. Nest en voedsel kan hij niet meer vinden en het dier is gedoemd te sterven. Het is logisch dat de werking niet beperkt blijft tot de insecten die een plaag vormen. Dat blijkt ook uit steeds meer onderzoek.

Uitgebreid en wereldwijd weten-

Stuifmeel en nectar als gifdrager...

schappelijk onderzoek toont het dodelijke effect op bijen, waterinsecten, vissen en vogels aan. Zo maakt de Wageningen Universiteit in een recente publicatie het resultaat bekend van 50 wereldwijde studies naar het effect van neonics op 12 vogelsoorten. Vrijwel elk aspect van het vogelleven wordt negatief beïnvloed. Verminderde oriëntatie waardoor ze op de trek de weg kwijtraken, afwijkingen bij de jongen en korter leven zijn onder andere de gevolgen. Uit een Zwitsers onderzoek komt naar voren dat de stoffen ook in de hersenen, het bloed en de urine van jonge

Foto: Gert Huijzers

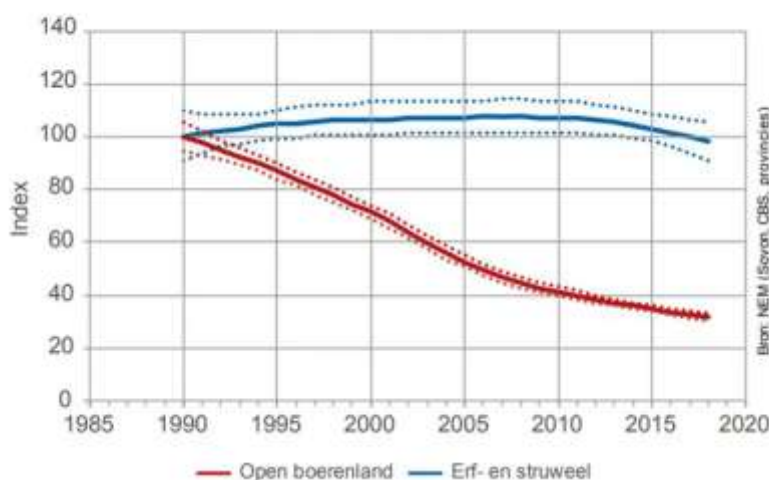
Drastische afname boerenlandvogels...

kinderen voorkomen. Een jong brein is extreem gevoelig.

Inmiddels zijn veel toepassingen verboden, maar de meest gebruikte neonics (Imidacloprid en thiacloprid) zitten nog steeds in ons polderwater. Ze vergiftigen het waterleven. Waterleven en waterkwaliteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het waterleven is afhankelijk van de chemische kwaliteit van het water en het waterleven is cruciaal voor het zelfreinigend vermogen van datzelfde water.

De afgelopen 30 jaar zijn we ongeveer 70 % van het insectenleven kwijtgeraakt. Opmerkelijk is dat deze tijdspanne overeen komt met het op de markt brengen van deze middelen. Boerenlandvogels zijn drastisch afgenomen. Soorten die geheel of gedeeltelijk afhankelijk zijn van insecten als voedselbron hebben het extra zwaar te verduren. Uit onderzoek blijkt ook dat plantensoorten die afhankelijk zijn van bestuiving door insecten achteruit gaan. Water Natuurlijk signaleert de problemen en dringt aan op maatregelen.

Boerenlandvogelindex Nederland

Op de hoogte blijven? Meld je aan voor onze nieuwsflits via info.waternatuurlijk.hd@gmail.com

Joops PRIKBORD

*Klein Profijt geopend op
Elke di-vr: 10-17 uur
En za-zo: 12-17 uur*

**Deadline volgende
Waardzegger:
Zo 16 feb 2025**

HW
werkt!
Werk voor iedereen

Deze zomer genieten van een
opgeruimde schuur, garage,
zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313
Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

Ja..! Noteert U even..!

TAPIJT- & MEUBILAIR REINIGING

ALLES VLOT WEER SPIC & SPAN

Reiniging van tapijt en karpetten, schoonmaak van stoelen, gordijnen, enz.
Ook verhuur van schoonmaakmachines!

Mobiele Stoomcleaning M.K. Tuk

Walewegje 28 - 3291 AW - Strijen
tel 078-674 2850 / 06-511 80 985
mennotuk49@gmail.com

Boerderij Oost-Leeuwenstein
Dorpsstraat 13
3274 BB Heinenoord

't Hof van Assendelft
Hofweg 13 (ook postadres)
3274 BK Heinenoord

Tel. 0186-601535
info@museumhw.nl
www.museumhw.nl

Boerderij Oost-Leeuwenstein is
geheel rolstoeltoegankelijk.
't Hof van Assendelft gedeeltelijk,
daar is een traplift.
In beide gebouwen is een
invalidetoilet.

MUSEUM HOEKSCHÉ WAARD

- Tentoonstellingen
- Lezingen
- Vergaderingen
- Jubilea
- Kinderfeestje e.d.

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijenkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijenkorf.nl/

QUADRAAT
QUALITY PRINTING

- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

Jon van der Heijdenstraat 25 | 3281 LZ Oud-Beijerland | 0180 81 72 33 | info@quadraat.nl

Reints Office Solutions

Kantoorinrichting: nieuw én gebruikt meubilair
reintsoffice.nl

FRISSE BUREAUSTOEL

Professionele bureaustoelreiniging en -reparaties
frissebureaustoel.nl

DOMINIKQ

Kwaliteitsstoffering voor meubilair en projecten
dominikq.nl

NewSitting

Alles-in-één-oplossing voor gezond zitten
newsitting.com

Compleet kantoorcomfort

Met onze samenwerking bundelen we onze expertise in kantoorinrichting, stoffering, ergonomie en onderhoud om uw ideale werkomgeving te creëren en te behouden.

Röntgenstraat 10/12, 3261LK Oud-Beijerland
0186-6700265